

# Alsof een baksteen valt

## Tony Judts weldadige testament: behoud de sociaal-democratie

► Tony Judt roept de jeugd op om zich te bekeren tot de sociaal-democratie.

► Je moet lef hebben om in de Verenigde Staten te pleiten voor de verzorgingsstaat.

Door LAURA STARINK

In oktober 2009 hield de Britse historicus Tony Judt een lezing in New York over de verworvenheden van de sociaal-democratie. Dat is om meer dan één reden bijzonder. Judt, auteur van onder meer het meesterwerk *Post-war* (de naoorlogse geschiedenis van Europa) en van talloze essays en polemieken in de *New York Review of Books* (NYRB), is doodziek. Hij schreef daarover begin dit jaar in de NYRB enkele aangrijpende stukken. Judt lijdt aan de ziekte van Lou Gehrig, een langzame afbraak van het neuronensysteem dat de menselijke motoriek bestuurt. Hij is inmiddels bijna totaal verlamd.

Dat hij in oktober 2009 nog een lezing hield is dus al bijzonder. Dat uit deze lezing nog een heel boek is voortgekomen, gedictreed vanaf zijn ziekbed, is een godswonder. Dat het boek blaakt van ongebroken idealisme grenst aan het onwaarschijnlijkke.

*Het land is moe* is een oproep aan de jeugd om zich te bekeren tot de sociaal-democratie; een reactie op de kredietcrisis en de ontsporing van het kapitalisme. En het is een pleidooi voor de verzorgingsstaat in een wereld waar hebzucht en individualisme hoogtij vieren.

Het is niet verwonderlijk dat Judt, die Brit is maar een groot deel van zijn leven in de VS woont, zijn pijlen vooral richt op zijn twee vaderlanden. Zijn zijn immers het zwaarst getroffen door de mondiale crisis. De crisis is in de VS begonnen. En ook het uitgedelde Groot-Brittannië, waar de hoge groeicijfers van de economie menige neoliberaler van laatste jaren deden waterdanken, valt voor hem nu definitief door de mand.

Je moet lef hebben om in de VS te pleiten voor de sociaal-democratie. Voor Amerikanen is sociaal-democratie immers synoniem met 'socialisme' en dat is in Amerika, tot Judts ergernis, nog steeds een scheldwoord. Hij citeert een twaalfjarig (!) Amerikaans jongetje dat hem vraagt hoe het toch komt dat het net lijkt alsof een baksteen ieder gesprek vermorzelt als de term socialisme valt. Judts boek is een antwoord aan dat jongetje.

We kunnen het socialisme natuurlijk op de vuilnishoop van de geschiedenis gooien, getekend als het is door een eeuw van dictatuur, zegt Judt. Maar socialisme is niet hetzelfde als sociaal-democratie. Leer eens wat van Europa, waar de verzorgingsstaat de ergste klappen van de crisis opvangt en kiest voor de zwakkeren in de samenleving. De kredietcrisis toont aan dat de typisch Europese ideologie van de verzorgingsstaat nog wel degelijk bestaansrecht heeft.

Na het einde van de Koude Oorlog trok de sociaal-democratie zich ontredder terug binnen de grenzen van de natiestaat. Judt spreekt van twee 'verloren decennia'. Fantasieën over welvaart en persoonlijke verkrijging verdreven vraagstukken als sociale rechtvaardigheid en politieke bevrijding. Nu is de tijd aangebroken om de blik weer naar buiten te keren en opnieuw ethische uitdagingen en humanitaire idealen te omarmen.

Judts testament doet weldadig aan. In de VS en Groot-Brittannië kan het een rol spelen bij de verwerking van de trauma's van de kredietcrisis. In Europa zal het boek op meer scepsis stuiten. Het neoliberalisme mag ook hier een gevoelige nederlaag hebben geleden, de economische malaise zet de EU, met al haar door Judt gezprezen idealisme, zwaar onder druk.

Tijdens de postcommunisme hoogtijjaren leek het Europese idea-



Foto AP

lisme zijn aantrekkingskracht verloren te hebben - het was immers ieder voor zich. Na de ontzuivering blijft

► *Het land is moe* is een pleidooi voor een verzorgingsstaat in de hebzuchtige wereld ◀

het verdraaid moeilijk om opnieuw solidariteit op te brengen voor landen die in de ogen van de *founding fathers*

van de EU misbruik hebben gemaakt van onze goedgelovigheid.

De verzorgingsstaat, in al haar Europese verschijningsvormen, krijgt het de komende jaren zwaar te verduren. Niet alleen door de gevolgen van de mondiale crisis, maar ook door de verschuiving van de machtsbalans naar Azië, dat minder getroffen lijkt dan Amerika en Europa.

In Nederland is de verzorgingsstaat de afgelopen twintig jaar betrekkelijk succesvol hervormd. Dat verklaart waarom de werkloosheid hier ondanks de crisis nog steeds een van de laagste in Europa is. Of het sys-

teem een nieuwe ronde zware bezuinigingen kan doorstaan moet nog blijken. Judt blijft erin geloven. Hij heeft natuurlijk gelijk. Een alternatief dient zich voorlopig niet aan.

**TONY JUDT**  
**HET LAND IS MOE**  
VERZORGING EN DE  
HET VERBODEN

Tony Judt: *Het land is moe*. *Verhandeling over onze ontevredenheid*. Vert. Wybrand Scheffer. Contact, 239 blz. € 19,95